

Kirka mi je povedala Circe Told Me

Urednik skrbi za sestavo revije kot celote in notranjo skladnost njenih delov, posameznih prispevkov, lektor neguje jezik, ohranjajoč pri tem avtorjev slog pisanja, medtem ko recenzent preverja predvsem strokovno neoporečnost napisanega. A kljub temu se zgodi, da je kakovost objavljenega članka vprašljiva. Kot merilo za objavo prevlada informativnost, nad kakovostjo pa ožji uredniški team nekako obupa.

Značilnost poljudnih člankov je vsekakor osebni poudarek, v nasprotju z znanstvenimi članki, kjer takšnega osebnega poudarka ni. Zato je po dolgoletnem objavljanju mogoče prepoznati avtorje poljudnih prispevkov, tudi če se pozabijo podpisati. Pri znanstvenih prispevkih kaj takega ni mogoče, saj so tako rekoč brezosebni. Obličnost ima pri poljudnih člankih prosto pot, pri znanstvenih pa je strogo predpisana. Celo v najbolj osebnem poglavju znanstvenega članka, v razpravi, je dovoljeno uporabljati le racionalne dokaze. Kvaliteta poljudnega članka je tako odvisna predvsem od avtorjeve izpovedne moči, kvaliteta znanstvenega članka pa od avtorjeve spoznavne moči.

Čeprav pri poljubnem članku obličnost ni predpisana, pa tudi zanj, če naj bo kakovosten, velja nekakšen skrit red. To je drarnaturška zgradba, ki se kot rdeča nit vleče skozi prispevek od zasnove do zapleta in vrha, da se kot nekakšen vozec zatem tako ali drugače razplete. Zgodba je zgrajena na čustvenih motivih, kot so presenečenje, čudenje, občudovanje ali razočaranje. Skupni imenovalec vseh teh psihičnih sestavin je doživetje. Dober poljuden članek lahko nastane le na podlagi dovolj močnega doživetja.

Pri znanstvenih člankih je obličnost predpisana: v uvodu je pojasnjen namen raziskave, v poglavju o metodologiji načina dela, po predstavitvi rezultatov raziskave, pa je na vrsti bistveni del članka, razprava, v kateri se namen raziskave primerja z

ugotovljenimi rezultati. Rezultati lahko zamisel potrdijo ali jo ovržejo, govorimo o pozitivnih ali negativnih rezultatih raziskave. S tem se velika večina raziskovalnih nalog konča. So pa tudi raziskovalne naloge, ki se z rezultati kot objektivno informacijo ne zadovoljijo. Vsaka informacija še ni resnica, zakaj tudi rezultati lahko zavajajo. Šele naslednje preverjanje rezultatov, poglobljeno primerjanje zamisli s stvarnostjo, odkrije resnico, ki je seveda nekaj drugega kot resničnost. Vendar brez temeljitih vprašanj, zastavljenih v uvodu, v razpravi ni pričakovati temeljitih odgovorov. Še več, če takšna vprašanja niso postavljena že na samem začetku raziskave, jih tudi v članku ni mogoče razrešiti, saj to preprečuje pomanjkljiva ali napačno uporabljena metoda. Iz slabo zastavljene naloge ni pričakovati kvalitetnega znanstvenega članka.

Objava spiska ptic nekega območja seveda ni znanstven, ampak informativen prispevek. Komentar takšnega spisa še ni razprava, v kateri bi odgovarjali na v uvodu zastavljena vprašanja, ki pomagajo odkrivati resnico. Na vprašanje, katere vrste ptic gnezdijo v nekem območju, odgovarja stvarnost sama, posebno kadar jo ogovorimo s primernim znanjem, v našem primeru solidnim poznavanjem ptic. Če pa aktualni spisec primerjamo z nekim preteklim stanjem, ki ga seveda ni več, dobijo sedanji rezultati povsem drugačen pomen. Govorijo nam o nečem, kar ne izhaja iz rezultatov samih, temveč iz primerjave zamisli s stvarnostjo. Na dan prihaja resnica o sedanjem stanju: šele zdaj vidimo, da se je vrstna sestava spremenila, da je ene vrste zdaj več kot poprej in druge vrste manj, da je število tretjih ostalo nespremenjeno. Pa še zdaj se resnica lahko izmakne, če v obeh raziskavah ni bila uporabljena enaka metoda. Šele interpretacija rezultatov je znanstvena resnica. Objavljanje informativnih člankov je

zato smiselno, in prav nič se jim ni treba kititi z znanstveno obličnostjo.

Vendar nesposobnost izzvati resnico ni edina hiba znanstvenih člankov. Cilj raziskave je lahko odlično definiran, toda čeprav ga rezultati ne potrjujejo in ne zanikujejo, avtor tendenciozno dokazuje istovetnost ideje s stvarnostjo. Tako napihnjena resnica se seveda sčasoma razblini, na kopito ideje navlečena stvarnost razpoka in kliče po konsistentnejši obravnavi.

Tendencioznih člankov ne smemo enačiti s članki, katerih resnico je povozil čas. Vsak čas ima namreč svojo resnico. Če še tretjič popišemo ptice nekega območja, se bo morda pokazalo, da so se stvari med tem zasukale drugače, kot je kazala primerjava prvih dveh popisov. Zaključki prve primerjave so bili resnica tistega časa.

Zaželeni so vsi trije tipi člankov: znanstveni, poljudni in informativni. To je potrdila tudi anketa med naročniki *Acrocephalus*. Približno polovico vprašanih si želi več znanstvenih, druga polovica pa več poljudnih prispevkov, ob tem si kar ena tretjina želi več tako enih kot drugih člankov.

Acrocephalus kot matična revija za ornitologijo pokriva celotno ozemlje Slovenije. V zadnjih letih je zelo upadlo število prispevkov, ki obravnavajo ornitofavno Primorske. Prispevke s tega območja objavljata regionalni reviji *Falco* in *Annales*. Pri tem ne gre obžalovati, da neprimorski avtorji objavljajo v teh dveh vsekakor konkurenčnih revijah, temveč da primorski avtorji raziskujejo in opazujejo ptice le na Primorskem in tako zelo malo objavljajo v *Acrocephalusu*. Če bodo jutri na Štajerskem ustanovili regionalno

ornitološko revijo, se je bati, da bo matična revija ostala brez sodelavcev, saj tako kot primorski tudi štajerski ornitologi delujejo povsem regionalno. Zaželeno bi bila večja, predvsem večstranska izmenjava ornitoloških informacij med posameznimi regijami. Nacionalna atlasna projekta sta takšno izmenjavo informacij izpeljala v popolnosti, zdaj pa se univerzalni ornitološki prostor oži in zapira v regionalne okvire, kar je predvsem posledica pričakovanja regionalnih atlasov. Dokler ne bodo takšni projekti uresničeni, verjetno večje odprtosti tudi ni pričakovati. Medtem pa je morda najboljši trenutek, da se slovenski ornitologi podrobneje posvetimo t.im. belim lisam na ornitološkem zemljevidu Slovenije, teh pa ni malo. Prekmurje, Bela krajina in Kras so zagotovo najbolj obetavna raziskovalna območja prihodnosti, vendar ne edina.

V prepričanju, da navdušenje za ornitologijo ne pozna meja, vabim vse slovenske ornitologe k sodelovanju. Popišite svoja doživetja, preverjajte z raziskavami najbolj smeje ideje in objavljajte svoje na videz še tako nepomembne zapiske! Naj nikogar pri tem ne ovira to, kar je že bilo v minulih dveh desetletjih narejeno. Vse to, tudi atlasa, je le merilo naprestanih sprememb. Brez teh sprememb, od ekoloških do populacijskih, bi tudi ptice že zdavnaj izumrle. Le pretkan z najbolj drznimi spoznanji in opogumljen z najbolj neverjetnimi doživetji bo *Acrocephalus* kos morskim pošastim, tudi Skili in Karibdi. A do rodne Itake je še daleč, je dodala Kirka.

Iztok Geister